

AZ EURÓPAI KÖZÖSSÉGEK BIZOTTSÁGA

Brüsszel, 8.3.2006
COM(2006) 105 végleges

ZÖLD KÖNYV

**Európai stratégia az energiaellátás fenntarthatóságaért, versenyképességéért és
biztonságaért**

{SEC(2006) 317}

TARTALOM

1.	Energetikai stratégia Európa számára: a fenntartható fejlődés, a versenyképesség és az ellátás biztonsága közötti egyensúly kialakítása	3
2.	Hat kiemelt terület.....	5
2.1.	Energia az európai növekedés és munkahelyteremtés szolgálatában: az európai belső villamosenergia- és gázpiacok kiteljesítése	5
2.2.	Az ellátás biztonságát garantáló belső energiapiac: szolidaritás a tagállamok között.	8
2.3.	Az energiaellátás biztonságának és versenyképességének kérdése: útban egy fenntarthatóbb, hatékonyabb és változatosabb energiaszerkezet felé.....	9
2.4.	Az éghajlatváltozás kezelésére szolgáló integrált megközelítés.....	10
2.5.	Az innováció bátorítása: stratégiai európai energiatechnológiai terv	14
2.6.	Útban egy egységes energiaügyi külpolitika felé.....	16
3.	Következtetések	20

ZÖLD KÖNYV

Európai stratégia az energiaellátás fenntarthatóságaért, versenyképességéért és biztonságaért

(EGT vonatkozású szöveg)

1. ENERGETIKAI STRATÉGIA EURÓPA SZÁMÁRA: A FENNTARTHATÓ FEJLŐDÉS, A VERSENYKÉPESSÉG ÉS AZ ELLÁTÁS BIZTONSÁGA KÖZÖTTI EGYENSÚLY KIALAKÍTÁSA

Európa új energetikai korszakba lépett.

- *Sürgős befektetésekre van szükség. Az elkövetkezendő 20 évben csak Európában körülbelül egytrillió eurós beruházásra lesz szükség az energia iránti várható kereslet kielégítéséhez és az elöregedett infrastruktúra lecseréléséhez.*
- *Egyre nagyobb az importtól való függésünk. Amennyiben nem tesszük versenyképesebbé a hazai energiát, a következő 20-30 év során az Unió energiaszükségletének 70%-át fogja külföldről – köztük számos veszélyeztetett területről – importált termékekkel fedezni, szemben a jelenlegi 50%-kal.*
- *A tartalékok néhány országban koncentrálódnak. Ma az EU gázfogyasztásának körülbelül a fele három országból (Oroszországból, Norvégiából és Algériából) érkezik. A jelenlegi tendenciák szerint az elkövetkezendő 25 évben a gázfogyasztás importból fedezett részének aránya 80%-ra nőhet.*
- *Az energia iránti globális kereslet folyamatosan nő. A világ energiaigénye – és CO₂ kibocsátása – 2030-ig előreláthatóan mintegy 60%-kal fog emelkedni. 1994 óta a globális olajfogyasztás 20%-kal nőtt, és az előrejelzések szerint az olaj iránti világméretű kereslet évente 1,6%-kal nő.*
- *Az olaj- és gázárak emelkednek. Az elmúlt két évben az EU-ban kétszeresére nőttek, amit az elektromos energia ára is követett. Ez nagy terheket ró a fogyasztókra. A fosszilis tüzelőanyagok iránti globális kereslet növekedése, az ellátási láncok terheltsége és a behozataltól való fokozódó függés, a magas olaj- és gázárak valószínűleg továbbra is változatlanok maradnak. Ez azonban jobb energiahatékonyságot és innovációt vonhat maga után.*
- *Éghajlatunk melegszik. Az éghajlatváltozással foglalkozó kormányközi testület (IPPC) szerint az üvegházhatást okozó gázok kibocsátása miatt a Föld hőmérséklete már 0,6 fokkal emelkedett, Beavatkozás hiányában az évszázad végéig akár 1,4-5,8 fokkal emelkedés következhet be. A világ minden régiója – így az EU is – a gazdaságra és az ökoszisztémára gyakorolt komoly hatásokkal néz majd szembe.*
- *Európa még nem alakított ki teljesen versenyképes belső energiapiacokat. Az EU polgárai és vállalkozásai csak ilyen piacok megléte esetén használhatják ki a biztonságos ellátás és*

alacsonyabb árak által nyújtott előnyöket. E célból ki kell alakítani a hálózatok összekapcsolását, hatékony jogi és szabályozási kereteket kell létrehozni és a gyakorlatban teljes mértékben megvalósítani, valamint szigorúan végre kell hajtani a közösségi versenyjogi szabályokat. Ezen kívül piaci alapokra kell helyezni az energiaszektor konszolidációját, ha Európa sikeresen szeretne reagálni az előtte álló számos kihívásra, és megfelelően kíván a jövőbe fektetni.

Ez tehát a 21. század új energiaügyi helyzete. Ebben a helyzetben a világ gazdasági régiói egymásra vannak utalva az energiaellátás biztonsága, a szilárd gazdasági helyzet fenntartása, valamint az éghajlatváltozás elleni hatékony fellépés terén.

Az új helyzet hatásait mindenki közvetlenül érzi. Az energiához történő hozzáférés alapvető fontosságú minden európai polgár mindennapi életében. Polgárainkra hatással vannak a magasabb árak, az energiaellátás biztonságát fenyegető tényezők, valamint Európa éghajlatváltozása. Mindennapi életünk egyik alappillére az energiaellátás fenntarthatósága, versenyképessége és biztonsága.

Ebben a helyzetben közös európai válaszra van szükség. Az állam- és kormányfők 2005. októberi és decemberi csúcstalálkozóik alkalmával ezt elismerték, és a kérdés továbbgondolására kérték a Bizottságot. A közelmúlt eseményei kiemelték e kihívás megoldásának fontosságát. A megközelítést nem elégséges csak a 25 tagállam egyedi energiapolitikájára alapozni.

Az EU megfelelő eszközökkel rendelkezik a segítségnyújtásra. Több mint 450 millió fogyasztóval a világ második legnagyobb energiapiaca. Együttes fellépés esetén elegendő nyomást tud gyakorolni érdekei érvényesítéséhez és védelméhez. Az EU nem csak méreténél fogva, de a rendelkezésre álló politikák széles tartományával is alakítani tudja az új energiahelyzetet. Az EU élen jár a világban a kereslet irányításában, az új és megújuló energiaformák használatának előmozdításában, valamint a szénszegény technológiák kifejlesztésében. Ha az EU az új közös politikát az energetikai kérdésekben egységesen támogatja, akkor Európának esélye lesz arra, hogy vezető szerepet játsszon az energiáról szóló globális vitában.

Európának sürgősen cselekednie kell: az energiaszektor innovációjának beindításához több évre van szükség. Ezen kívül folytatni kell a sokszínűség – az energiatípusok, származási- és tranzit országok sokszínűségének – előmozdítását. Így meg lehet teremteni a növekedés, foglalkoztatás, nagyobb biztonság és egy jobb környezet feltételeit. Ezekben a kérdésekben a Bizottság energiaellátás biztosításáról szóló 2000. évi zöld könyve óta folyik a munka, de az energiapiacokon a közelmúltban megfigyelhető fejlemények fényében Európának új lendületre van szüksége.

Ez a zöld könyv több olyan javaslatot és lehetőséget fogalmaz meg, melyek egy új, átfogóbb európai energiapolitika alapját képezhetik. Az Európai Tanács tavaszi ülését és az Európai Parlamentet felkérjük, hogy reagáljon a zöld könyvben foglaltakra, ami széleskörű nyilvános vitát is eredményezhet. A Bizottság ezután konkrét cselekvési javaslatokat fog tenni.

A zöld könyv hat olyan kulcsfontosságú területet határoz meg, ahol meg kell oldanunk az előttünk álló kihívásokat. A legalapvetőbb kérdés az, hogy egyetértés van-e egy új, közös európai energiaügyi stratégia kidolgozásának szükségességével kapcsolatban, és hogy a fenntarthatóság, versenyképesség és biztonság legyenek-e a stratégia alapjául szolgáló elvek.

Ebből az alábbi kérdések következnek:

1. Versenyképesség és a belső energiapiac. Egyetértenek-e abban, hogy a valóban egységes piac alapvető fontosságú a közös európai energiaügyi stratégia támogatásában? Hogyan lehetne leküzdeni a meglévő intézkedések végrehajtása előtti akadályokat? Milyen új intézkedéseket kell meghozni a cél elérése érdekében? Miként ösztönözheti az EU az energiaszektorban szükséges jelentős befektetéseket? Hogyan biztosítható, hogy minden európai számára reális áron legyen elérhető az energia, és hogy a belső energiapiac hozzájáruljon a foglalkoztatási szint fenntartásához?
2. Az energiaszerkezet diverzifikációja. Mit tegyen az EU annak érdekében, hogy Európa egésze támogassa az energiaellátás éghajlatbarát diverzifikálását?
3. Szolidaritás. Mely lépéseket kell közösségi szinten megtenni az energiaválságok kialakulásának megelőzésére, és azok esetleges kezelésére?
4. Fenntartható fejlődés. Hogyan tudná a közös európai energiaügyi stratégia legjobban kezelni az éghajlatváltozást a környezetvédelem, versenyképesség és az ellátás biztonsága közti egyensúly fenntartásával? Milyen további közösségi szintű cselekvésre van szükség a már meglévő célok teljesítéséhez? A további célok megfelelőek? Hogyan lehet az EU tiszta és megújuló energiaforrásai további fejlesztésének hosszabb távú, biztonságos és kiszámítható beruházási keretet adni?
5. Innováció és technológia: Milyen lépéseket kell tenni közösségi és nemzeti szinten annak érdekében, hogy Európa továbbra is vezető szerepet játsszon az energetikai technológiák világpiacán? Ezt milyen eszközökkel lehet leginkább elérni?
6. Külpolitika. Szükség van-e közös energiaügyi külpolitikára annak érdekében, hogy az EU egységes hangon szólaljon meg? A közösség és a tagállamok miként tudják előmozdítani az ellátás diverzifikációját, különösen a gázra vonatkozóan? Létrehozzon-e az EU új partnerségi kapcsolatokat szomszédaival, Oroszországot is beleértve, és a világ egyéb fő termelő és fogyasztó országaival?

Az európai energiapolitika kidolgozása hosszú távú kihívást jelent. Ez egyértelmű, ám rugalmas keretet igényel: egyértelműt azért, hogy a legmagasabb szinten jóváhagyott közös szemléletet képviselhesse, rugalmast pedig azért, mert rendszeres időközönként naprakésszé kell tenni. E folyamat alapjaként a Bizottság az javasolja, hogy a Tanács és a Parlament számára rendszeresen nyújtsák be az **EU energiapolitikájának stratégiai felülvizsgálatát**, ami a zöld könyvben meghatározott problémákkal foglalkozik. Ez egy leltárból, valamint az Európai Tanács tavaszi ülése számára készített cselekvési tervből állna, ami figyelemmel kísérné az előrehaladást, és meghatározná az energiapolitika különböző dimenzióival kapcsolatos új kihívásokat és válaszokat.

2. HAT KIEMELT TERÜLET

2.1. Energia az európai növekedés és munkahelyteremtés szolgálatában: az európai belső villamosenergia- és gázpiacok kiteljesítése

Biztonságos, versenyképes és fenntartható energiaellátás nem érhető el olyan nyitott és versenyalapú energiapiacok nélkül, ahol olyan vállalatok versenyeznek, amelyek európai

szintű versenytársakká, nem pedig domináns nemzeti szereplővé kívánnak válni. A nyitott piacok, nem pedig a protekcionizmus fogja megerősíteni Európát ahhoz, hogy meg tudja oldani problémáit. Egy igazán versenyalapú egységes európai villamosenergia- és gázpiac létrehozása csökkentené az árakat, javítaná az ellátás biztonságát¹, valamint serkentené a versenyképességet. Ez a környezetre nézve is hasznos lenne, mert a vállalatok az energetikai szempontból gazdaságtalan üzemek bezárásával reagálnának a versenyre.

2007 júliusától, igen kevés kivétellel, az EU-ban minden egyes fogyasztónak jogában áll majd az EU bármely villamosenergia- vagy gázszolgáltatójától energiát vásárolni. Ez hatalmas lehetőséget biztosít Európa számára. Azonban a versenyalapú piac megteremtése érdekében végzett jelentős munka ellenére, a feladat még nincs befejezve. Számos piac továbbra is jórészt nemzeti szintű maradt, néhány meghatározó vállalat befolyása alatt. A tagállamok piacnyitással kapcsolatos megközelítéseiben még mindig jelentős különbségek vannak, ami megakadályozza egy valóban versenyalapú európai piac létrejöttét. Ide tartoznak például a szabályozók hatáskörével, a rendszerüzemeltetők versenypiaci tevékenységektől való függetlenségével, a hálózatra vonatkozó szabályokkal, tehermentesítéssel és a gáztárolási rendszerekkel kapcsolatos eltérések.

2006 végére minden tagállam végrehajtja a második villamosenergia- és gázirányelvet, a Bizottság pedig befejezi az európai gáz- és villamosenergia-piacok működésére vonatkozó versenyjogi vizsgálatát. A további szükséges jogszabályi intézkedésekkel kapcsolatos végleges döntést ezután a teljes hatásvizsgálat alapján hozzák meg: különösen arról, hogy milyen további intézkedések szükségesek a diszkriminációmentes hálózati hozzáférés, a megfelelő rendelkezésre álló hálózati kapacitás, a gáz- és villamosenergia-piacok likviditása és hatékony szabályozása biztosításához. Az azonban már most egyértelmű, hogy különös figyelmet kell fordítani a következő öt kulcsfontosságú területre:

(i) *Európai hálózat*

A fogyasztóknak egységes európai hálózatra van szükségük ahhoz, hogy kialakulhasson egy valódi európai villamosenergia- és gázpiac. Ez a nemzetközi kereskedelmet érintő kérdésekre vonatkozó közös szabályok és előírások meghatározásával érhető el. Ezekben a kérdésekben már történt némi lassú előrelépés.

Az **európai hálózati kódex** elősegítené a hálózathoz való hozzáférés harmonizált, de legalábbis egyenlő feltételeinek kialakulását. A kódex a határokon átnyúló kereskedelmet érintő szabályozási kérdésekben határozná meg közös szabályokat. A szakértők most teszik meg regionális szinten az első lépéseket, különösen az európai energiaszabályozók tanácsán és az európai szabályozó csoporton keresztül. Azonban további és gyorsabb előrehaladás szükséges ahhoz, hogy minden üzleti és magánfogyasztó más tagállambeli szolgáltatótól vásárolhasson villamos energiát és gázt. E célból a Bizottság meg fogja vizsgálni, (i) hogy mit kell tenni az országos szabályozó hatóságok hatáskörei és önállóságuk közti eltérések felszámolása érdekében, és (ii) hogy a nemzeti szabályozó hatóságok és a nemzeti rendszerüzemeltetők közötti együttműködés jelenlegi formái megfelelőek-e, vagy szorosabb együttműködésre lenne szükség, például egy, a határokon átnyúló ügyekkel foglalkozó **európai energiaszabályozó testület** felállításával. Egy ilyen szabályozó testületnek döntéshozó hatásköre lehetne az olyan közös szabályok és módszerek terén, mint amilyen például az európai hálózati kódex, és e testület együttműködne a rendszerüzemeltetőkkel. Az

¹ „A liberalizált árampiacok tanulságai”. IEA, 2005

energiahálózatok európai központja szintén a rendszerüzemeltetők hivatalos szervbe való tömörítését szolgálhatná, melynek célja az európai hálózati kódex kidolgozására irányuló munka segítése lenne.

(ii) Elsődleges fontosságú összekapcsolási terv

2002-ben az Európai Tanács barcelonai ülésén az állam- és kormányfők megállapodtak a tagállamok közötti minimális összekapcsolási szint 10%-ra történő emelésében. Az előrelépés nem volt kielégítő. A fizikai kapacitás növelése nélkül nem jöhet létre egy valóban versenyalapú és egységes európai piac: ez különösen az olyan országok számára fontos, mint például Írország, Málta vagy a balti államok, amelyek továbbra is a Közösség többi részétől jórészt elvágtott „energiaszigeteket” alkotnak. Ugyanígy további villamosenergia-összekapcsolási kapacitás szükséges számos területen, különösen Franciaország és Spanyolország között annak érdekében, hogy lehetővé váljon a valódi verseny kialakulása e két ország között. Ehhez hasonlóan, új infrastrukturális befektetésekre van szükség a gázpiacokon is. Számos tagállamban intézkedéseket kell hozni a hosszú távú áram- és gázellátási szerződésekkel a piacot régebben uraló egyetlen szolgáltató számára lekötött kapacitások felszabadítására. Az összekapcsolás a szolidaritás döntő eszköze.

Az infrastrukturális magán- és állami beruházásokat ösztönözni, az engedélyezési eljárásokat pedig gyorsítani kell. Minél nagyobb az összekapcsolás aránya az európai áramhálózatban, annál inkább csökken a tartalék kapacitás iránti igény, és ennek eredményeképpen idővel a költségek is csökkenni kezdenek majd. Ez igazán fontos egy olyan időszakban, amikor az Európára korábban jellemző kapacitástöbblet már egyre inkább a múlté. A Bizottság 2006 végére határozza meg azokat az **egyedi intézkedéseket**, amelyeknek végrehajtását a tagállamok szintjén fontosnak tartja. A további, **közösségi szintű** intézkedéseket, így például a transzeurópai hálózat eszközeinek hatékonyabb használatát is meghatározzák majd.

Végül, a Svájjal folytatott kapcsolatok is fontosak, mert tranzitországgként vesz részt a villamosenergia-szállításban.

(iii) Termelőkapacitásba történő beruházás

Az elavulóban lévő villamosenergia-termelő kapacitás lecserélése és a kereslet kielégítése érdekében az EU-nak jelentős beruházásokra lesz szüksége az elkövetkezendő 20 évben. Ennek része a csúcskereslettel megbirkózni képes tartalékkapacitás. A keresleti csúcsok idején bekövetkező fennakadások megelőzése érdekében és az időszakosan rendelkezésre álló megújuló energia hiánya esetére megfelelő mértékű tartalékot kell biztosítani. Az időben történő és fenntartható beruházásokhoz megfelelően működő, árjelzés funkcióval, ösztönző eszközökkel, stabil szabályozással és finanszírozáshoz való hozzáféréssel rendelkező piacra van szükség.

(iv) Egyenlő piaci lehetőségek: a szétválasztás fontossága

A továbbítás és elosztás versenypiaci tevékenységektől való különválasztásának szintjében és hatékonyságában még mindig jelentős különbségek tapasztalhatók. Ez azt jelenti, hogy a gyakorlatban a nemzeti piacok különböző mértékben nyitottak a tisztességes és szabad verseny előtt. A második villamosenergia- és gázirányelvekben található, a szétválasztásra vonatkozó rendelkezéseket teljes mértékben végre kell hajtani, nem csupán a jogszabály szövegét, hanem annak szellemét is szem előtt tartva. **Amennyiben az egyenlő piaci**

lehetőségek irányába nem történik előrelépés, közösségi szinten további intézkedések végrehajtását kell mérlegelni.

(v) Az európai ipar versenyképességének fellendítése

A belső európai energiapiac egyik legfontosabb célja nem más, mint az európai ipar versenyképességének előmozdítása, és ennek révén a növekedés és a munkahelyteremtés elősegítése. Az ipari versenyképességhez helyesen kialakított, stabil és kiszámítható, a piaci mechanizmusokat tiszteletben tartó szabályozási keretekre van szükség. Az energiapolitikanak ezért a költséghatékony megoldásokat kell favorizálnia, valamint annak a különböző politikai lehetőségek, és azok energiaárra gyakorolt hatásainak alapos gazdasági elemzésén kell alapulnia. Az elérhető árakon történő biztonságos energiaellátás létfontosságú. Az integrált és versenyalapú, minimális zavarral működő villamosenergia- és gázpiacok léte elengedhetetlen. Az érintett iparágak versenyképességének fokozását célzó jövőbeli fellépés módjainak meghatározásában fontos szerep jut majd az új magas szintű energiaügyi, környezetvédelmi és versenyképességi munkacsoportnak.

Ez annak végiggondolását kívánja meg, hogy mi a legmegfelelőbb mód a nagy energiafelhasználású iparágak jogos igényeinek fedezésére, a versenyszabályok betartása mellett. A problémával kapcsolatos következtetéseket a belső piacról szóló, 2006 végére tervezett jelentésnek kell tartalmaznia. Ezen kívül meg kell fontolni azt, hogyan lehet hatékony koordinációt biztosítani a Bizottság, a nemzeti energiaügyi szabályozó testületek és a nemzeti versenyhatóságok között.

2.2. Az ellátás biztonságát garantáló belső energiapiac: szolidaritás a tagállamok között

(i) Az energiaellátás biztonságának javítása a belső piacon

A liberalizált és versenyalapú piacok azzal segítik elő az ellátás biztonságának megteremtését, hogy a megfelelő befektetésre ösztönző jelzéseket küldenek a szektor szereplői számára. Ahhoz azonban, hogy ez a verseny hatékonyan működjön, a piacoknak átláthatónak és kiszámíthatónak kell lenniük.

A kiszámíthatóság szempontjából döntő az európai energiainfrastruktúra fizikai biztonsága a természeti katasztrófák, a terroristafenyegetés, valamint a politikai kockázat, beleértve az ellátás megszakadása, által jelentett veszélyekkel szemben. Hirtelen fellépő hiány esetére segítség lehet az intelligens villamosenergia-hálózatok kialakítása, a keresletgazdálkodás és az osztott energiatermelés.

Ennek alapján a lehetséges jövőbeli fellépés több területe határozható meg:

- Egy **európai energiaellátási megfigyelő központ** lehető legrövidebb időn belül történő létrehozása az EU energiapiacán megfigyelhető keresleti és kínálati tendenciák figyelemmel kísérése, az infrastruktúrában és az ellátásban jelentkező, előre látható hiányosságok korai felismerése és a Nemzetközi Energiaügynökség munkájának az EU szintjén történő kiegészítése céljából.
- A **hálózati biztonság** növelése az átviteli rendszerüzemeltetők közötti, a közös európai biztonsági és megbízhatósági szabványok meghatározására és elfogadására irányuló fokozott együttműködés és információcsere révén. A 2003-ban bekövetkezett

áramszünetek nyomán megkezdett munkát az átviteli rendszerüzemeltetők körében létrehozott, az EU energiaszektorát szabályozó testületek és a Bizottság számára jelentéstételi kötelezettséggel tartozó hivatalosabb szerveződés folytathatná. Ezt lehetne továbbfejleszteni az **energiahálózatok európai központjává**, mely hatáskörrel rendelkezne az energiahálózatokkal kapcsolatos információk gyűjtésére, elemzésére és közzétételére, valamint az illetékes szabályozó intézmények által jóváhagyott tervek végrehajtására.

- Az **infrastruktúra fizikai biztonságával** kapcsolatban két fő intézkedést kell még megfontolni. Egyrészt létre lehetne hozni egy **mechanizmust, ami az alapvető infrastruktúrájukban bekövetkezett kárt követően nehézségekkel szembesülő országokkal való gyors szolidaritásra és az esetleges segítségnyújtásra való felkészülést, illetve a szolidaritás és segítségnyújtás biztosítását szolgálja**. Másodsorban, az **infrastruktúra védelmét közös előírásokkal vagy intézkedésekkel lehetne ellátni**.

(ii) *Az EU vészhelyzeti olaj- és gáztartalékokkal kapcsolatos álláspontjának újragondolása és a fennakadások megelőzése*

Az olajpiac egy világméretű piac. Az ellátásban bekövetkező komoly fennakadásokra - még helyi vagy regionális fennakadás esetén is - globális választ kell adni. A Katrina hurrikánt követően a Nemzetközi Energiaügynökség jól bevált módon szervezte meg a vészhelyzeti tartalékok felszabadítását. Ezért ezen a területen bármilyen komolyabb közösségi fellépésnek ehhez a globális mechanizmushoz kell illeszkednie. Emellett azonban továbbra is szükség lehet arra, hogy a Közösség összehangoltabban tudjon reagálni abban az esetben, ha a Nemzetközi Energiaügynökség a vészhelyzeti tartalékok felszabadításáról dönt. Ezt különösen segítené az, ha a Bizottság az olajpiacok átláthatóságának fokozása érdekében előterjesztene egy új jogalkotási javaslatot **a közösségi olajtartalékok állapotának rendszeresebben és átláthatóbb módon történő közzétételére vonatkozóan**.

Ismételten meg kell vizsgálni továbbá **a gáz- és villamosenergia-ellátás biztonságára vonatkozó jelenlegi irányelveket** annak biztosítása érdekében, hogy azok az ellátás esetleges fennakadásaira is kiterjedjenek. A közelmúlt tapasztalatai fontos kérdéseket vetettek fel, többek között azt, hogy Európa gáztartalékai vajon képesek-e megfelelni az ellátás rövidebb távú fennakadásai által jelentett kihívásnak. A felülvizsgálatnak ki kell térnie arra is, hogy kiadják-e azokat a megfelelő jelzéseket, amelyek az elkövetkező években az európai gáz- és villamosenergia-piacokon történő befektetést ösztönözhetik, az ellátás biztonságára és a kölcsönös segítségnyújtást lehetővé tevő infrastruktúrára irányuló befektetéseket is ideértve. Ez többek között magában foglalhatja egy **gáztartalékokra vonatkozó új jogalkotási javaslat** előterjesztését is annak érdekében, hogy az EU szükséghelyzetben a tagállamok közötti szolidaritást biztosító módon reagálhasson a gázellátás rövidebb távú fennakadásaira, figyelembe véve az EU különböző részein elérhető tárolókapacitások közti eltéréseket.

2.3. Az energiaellátás biztonságának és versenyképességének kérdése: útban egy fenntarthatóbb, hatékonyabb és változatosabb energiaszerkezet felé

A tagállamok és energiavállalatok mindegyike maga választja meg a saját energiaszerkezetét. Egy adott tagállam választása azonban elkerülhetetlenül kihat szomszédai és a Közösség egésze energiaellátásának biztonságára, valamint a versenyképességre és a környezetre is. Így például:

- Ha egy adott tagállam úgy dönt, hogy nagy részben vagy teljes mértékben földgázra kíván támaszkodni az energiatermelésben, az gázhiány esetén jelentős hatást gyakorol szomszédai energiaellátásának biztonságára;
- A tagállamok atomenergiával kapcsolatos döntései szintén jelentős következményekkel járhatnak a többi tagállamra nézve az EU importált fosszilis tüzelőanyagoktól való függése, és a szén-dioxid-kibocsátás tekintetében.

Az **EU energiapolitikájának stratégiai felülvizsgálata** világos európai keretet biztosítana az energiaszerkezetre vonatkozó nemzeti döntésekhez. Másrészt elemeznie kellene a különböző energiaforrások előnyeit és hátrányait a helyben rendelkezésre álló megújuló energiaforrásoktól, mint pl. szél, biomassza és bioüzemanyag, valamint a kisméretű és nagy hatékonyságú vízierőművek, egészen a szénig és a nukleáris energiaforrásokig, valamint ezeknek a változásoknak az EU egészére gyakorolt járulékos hatásait. Az elemzést szabványos módszertan alapján lehetne elvégezni.

Jelenleg például az EU villamosenergia-termelésének körülbelül egyharmada épül szénre és lignitre. Az éghajlatváltozás miatt ez csak akkor tartható fenn, ha üzleti alapokra helyezett szén-dioxid megkötési és -tárolási, valamint „tisztá szén” technológiák egészítik ki az EU szintjén.

A felülvizsgálatnak lehetővé kellene tennie az atomenergia EU-ban játszott jövőbeli szerepéről folyó átlátható és objektív vitát az érintett tagállamok számára. Az atomenergia jelenleg az EU villamosenergia-termelésének körülbelül egyharmadát adja, és bár nagy figyelmet kell fordítani a nukleáris hulladék és biztonság témakörére, ez jelenti jelenleg a legnagyobb európai szénmentes energiaforrást. Az EU hasznos szerepet tölthet be annak biztosításában, hogy az atomenergia minden költségét, előnyét és hátrányát meghatározzák egy tájékozott, objektív és átlátható vita lefolytatása céljára.

Ezen kívül helyénvaló lehet **egy átfogó stratégiai célkitűzésben megállapodni**, ami egyensúlyt teremt a fenntartható energiafelhasználás, a versenyképesség és az ellátás biztonsága között. Ezt egy átfogó hatásvizsgálat alapján kellene kidolgozni, és összehasonlítási alapra van szükség, amihez képest az EU kialakuló energiaszerkezetét értékelni lehetne, és ami segítené az EU-t az importtól való egyre nagyobb mértékű függés visszaszorításában. Például az egyik cél az lehet, hogy **az EU átfogó energiaszerkezetében meghatározzák a biztonságos, alacsony széntartalmú energiaforrásokból származó energia minimális szintjét**. Egy ilyen összehasonlítási alap megfelelően tükrözné az importfüggőség potenciális kockázatait, meghatározná az alacsony széntartalmú energiaforrások hosszú távú fejlesztésének átfogó ösztönzését, és lehetővé tenné az említett célok eléréséhez szükséges, alapvetően belső intézkedések azonosítását. Ez kombinálná a tagállamok szabadságát a különböző energiaforrások közötti választásra vonatkozóan, és az EU igényét arra, hogy a fő energetikai célkitűzéseke átfogóan teljesítő energiaszerkezettel rendelkezzen. Az EU energiapolitikájának stratégiai felülvizsgálata eszközként szolgálna e javaslat, valamint a Tanács és a Parlament által elfogadott vonatkozó célkitűzések ezt követő figyelemmel kísérésére.

2.4. Az éghajlatváltozás kezelésére szolgáló integrált megközelítés

Sürgős és eredményes cselekvésre van szükség az éghajlatváltozás kezelésére, és az EU-nak továbbra is jó példával kell elől járnia, valamint mindenekelőtt erőteljesebben kell szorgalmaznia a lehető legszélesebb körű nemzetközi fellépést. Európának ambiciózusnak

kell lennie, és integrált módon kell cselekednie úgy, hogy azzal az EU lisszaboni célkitűzéseit mozdítsa elő.

Az EU már élen jár a gazdasági növekedés és a növekvő energiafogyasztás különválasztására irányuló törekvések terén. Fellépését az erőteljes jogalkotási kezdeményezések és energiahatékonyságot serkentő programok ötvözése jellemzi a megújuló energia versenyképes és hatékony alkalmazásának ösztönzésével. Az EU éghajlatváltozás elleni harc iránti elkötelezettsége azonban hosszú távra szól.

Ahhoz, hogy a globális felmelegedés mértéke a közeljövőben - a megállapított célnak megfelelően - az iparosodást megelőző szinthez képest ne haladhassa meg a 2 fokot, az üvegházhatású gázok kibocsátása globális szinten legfeljebb 2025-ig növekedhet, majd legalább 15, de lehet, hogy 50 százalékkal is csökkennie kell az 1990-es szinthez képest. Ez a hatalmas kihívás azt jelenti, hogy Európának most kell cselekednie, különösen az energiahatékonyság és a megújuló energiaforrások terén.

A megújuló energiaforrásokkal és az energiahatékonysággal kapcsolatos fellépés az éghajlatváltozás problémájának kezelése mellett az energiaellátás biztonságának fokozásához is hozzájárul majd, és elősegíti az EU energiaimporttól való egyre nagyobb mértékű függésének a korlátozását. Így számos új minőségi munkahely is létrejöhet Európában, és Európa megőrizheti technológiai vezető szerepét e gyors növekedéssel jellemezhető világméretű ágazatban.

Ebben a tekintetben az **EU kibocsátáskereskedelmi rendszere** rugalmas és költséghatékony kereteket teremt az éghajlatváltozás szempontjából kedvezőbb energiatermeléshez. Az EU kibocsátáskereskedelmi rendszerének teljes felülvizsgálata lehetőséget ad a rendszer bővítésére és funkcióinak további fejlesztésére. Ezen kívül az EU kibocsátáskereskedelmi rendszere biztosítja a fokozatosan bővülő globális szénpiac magját, ezáltal is előnyt adva az európai vállalkozásoknak.

(i) *Kevesebből többet: vezető szerep az energiahatékonyság terén*

Az energiahatékonysági politika eredményessége nem a kényelem vagy komfort feláldozását jelenti. Ugyanígy nem jelenti a versenyképesség romlását sem. Az energiapolitika eredményessége ezen a területen ennek pontosan az ellenkezőjét, az energiapazarlás csökkentése érdekében megvalósított költséghatékony beruházásokat, és ezáltal az életszínvonal emelkedését és pénzmegtakarítást, valamint olyan árjelzéseket jelent, amelyek az energia felelősebb, gazdaságosabb és ésszerűbb módon történő felhasználását eredményezik. Ebben a tekintetben a piaci alapú eszközök, beleértve a közösségi energiaadó rendszert, igen hatékonyan alkalmazhatók.

Noha Európa már ma is a világ egyik legnagyobb energiahatékonysággal jellemezhető régiója, ennél jóval többre is képes lehet. 2005. évi, energiahatékonyságról szóló zöld könyvében a Bizottság kimutatta, hogy az EU energiafelhasználásának akár 20%-át is meg lehetne takarítani. Ez az energiára fordított kiadások 60 milliárd eurós csökkenésének felel meg, és az ellátás biztonságához is jelentős mértékben hozzájárulna, valamint akár egymillió új munkahelyet is teremthetne a közvetlenül érintett ágazatokban.

Ebben a tekintetben hasznos eszköz az EU kohéziós politikája, ami célkitűzésként határozza meg az energiahatékonyság támogatását, a megújuló és alternatív energiaforrások kifejlesztését, valamint a hálózatokba történő befektetést piaci kudarc esetén. A Bizottság

felhívja a tagállamokat és régiókat, hogy a 2007-2013 közötti időszakra vonatkozó nemzeti stratégiai hivatkozási keretek és operatív programok elkészítése során hatékonyan alkalmazzák a kohéziós politika jelenlegi stratégiát támogató lehetőségeit.

A Bizottság az említett lehetőség kiaknázása érdekében az idén javaslatot tesz egy **energiahatékonysági cselekvési tervre**. Ez a törekvés a legmagasabb politikai szint következetes támogatását és elkötelezettségét igényli szerte Európában. Számos eszközzel, például a támogatásokkal és az adókedvezményekkel a tagállamok rendelkeznek, és a nemzeti szintnek van kulcsszerepe abban is, hogy a közvéleményt meg lehessen győzni arról, hogy az energiahatékonyság valódi megtakarítást jelenthet. Az uniós szint azonban döntő hatást gyakorolhat, és a cselekvési terv konkrét intézkedésekre tesz majd javaslatot e 20%-os potenciál 2020-ig történő elérése érdekében.

A lehetséges tennivalók például:

- Hosszú távú célzott energiahatékonysági kampányok, amelyek kiterjednek az épületek, elsősorban a középületek energiahatékonyságára.
- Jelentős erőfeszítések a közlekedési ágazat energiahatékonyságának javítására, különös tekintettel a főbb európai városok tömegközlekedésének gyors fejlesztésére.
- A pénzügyi eszközök nyújtotta lehetőségek kiaknázása a kereskedelmi bankok energiahatékonysági projektekbe és energetikai szolgáltatásokat nyújtó vállalatokba történő befektetéseinek fellendítéséhez.
- Az energiahatékonysági projektekbe és energiaszolgáltató vállalatokba történő befektetéseket ösztönző mechanizmusok.
- Európa-szerte használt „fehér bizonyítvány” rendszer, ami olyan tanúsítványok kereskedelméből állna, amelyek lehetővé teszik az energiahatékonyság előírt minimális szintjét meghaladó vállalatok számára, hogy ezt a „sikert” olyanoknak adják el, akik nem teljesítették ezeket az előírásokat.
- A gyártók és a fogyasztók tájékoztatása érdekében jobban középpontba kell majd állítani a teljesítmény-meghatározást és a legfontosabb energiafogyasztó termékek, köztük a készülékek, járművek és ipari berendezések energetikai teljesítményének a feltüntetését. Ezen a területen minimumszabályok meghatározása lehet helyénvaló.

Végül, az energiahatékonyságot globális prioritássá kell tenni. A cselekvési terv „ugródeszkaként” szolgálhat a hasonló világméretű fellépés elősegítéséhez a Nemzetközi Energiaügynökséggel és a Világbankkal folytatott szoros együttműködés keretében. **Az EU-nak javasolnia és szorgalmaznia kell egy energiahatékonyságról szóló nemzetközi megállapodás létrejöttét** a fejlődő és fejlett országok együttes bevonásával, valamint az Energy Star megállapodás kiterjesztését.

(ii) *A megújuló energiaforrások fokozott használata*

Az EU 1990 óta egy nagy ívű és sikeres terv megvalósításán dolgozik, melynek célja, hogy vezető szerepre tegyen szert a világban a megújuló energia alkalmazása terén. Hogy csak egy példát említsünk, az EU-nak 50 széntüzelésű erőmű teljesítményének megfelelő szélenergia-

kapacitást sikerült létrehozni, amelynek költségei az elmúlt 15 évben a felére csökkentek. Az megújuló energia EU-n belüli piacának éves forgalma 15 milliárd € (a világpiac forgalmának a fele), 300 000 embert foglalkoztat, és jelentős exportot bonyolít le. Ár tekintetében a megújuló energia ma már kezd versenyképes lenni a fosszilis tüzelőanyagokhoz viszonyítva.

2001-ben az EU megállapodást kötött, hogy 2010-re elektromos energiafogyasztásának 21%-át megújuló energiaforrásokból fogja fedezni. 2003-ban megállapodás született arról, hogy 2010-re a benzin és gázolaj legalább 5,75%-át bioüzemanyag teszi ki. Számos ország támogatást biztosító nemzeti politikája segítségével gyors növekedést tud felmutatni a megújuló energiaforrások felhasználása terén. Ha azonban a jelenlegi tendenciák folytatódnak, akkor az EU mindkét kitűzött céltól 1-2 százalékponttal el fog maradni. Amennyiben az EU az éghajlatváltozással kapcsolatban kitűzött hosszabb távú célját el szeretné érni, és csökkenteni kívánja a fosszilis üzemanyagok importjától való függését, akkor nemcsak el kell érnie, hanem túl is kell teljesítenie ezeket a célokat. A megújuló energia ma már világszerte a villamosenergia-termelés harmadik legnagyobb forrásának számít (a szén és a gáz után), és megvan a lehetőség a további előretörésre, annak minden későbbi környezeti és gazdasági előnyével együtt.

A megújuló energiaforrásokban rejlő potenciál kiaknázása érdekében támogatást nyújtó politikai keretekre van szükség, és azoknak különösen az ilyen energiaforrások versenyképességének növekedését kell ösztönözniük, a versenyjogi szabályok teljes mértékben történő tiszteletben tartása mellett. Az alacsony széntartalmú technológiával előállított hazai energia egyes forrásai már most is kiaknázhatók, mások azonban, így például a parti szél, a hullámvíz vagy az ár-apály jelenség energiatermelésre való hasznosítása további pozitív ösztönzést igényel.

A megújuló energiában rejlő lehetőségek csak a megújuló energiával kapcsolatos fejlesztések és beruházások iránti hosszú távú elkötelezettség esetén aknázhatók ki teljes mértékben. Az EU stratégiai energetikai felülvizsgálatával párhuzamosan a Bizottság egy **megújuló energiával kapcsolatos úttervet fog előterjeszteni**. Ez kitér majd a megújuló energiaforrásokra vonatkozó hatékony uniós politika legfontosabb kérdéseire:

- **konkrét intézkedéseket tartalmazó aktív program** a meglévő célok eléréséhez;
- **annak vizsgálata, hogy milyen 2010 utáni célokat vagy célkitűzéseket kell meghatározni**, és milyen jellegűek legyenek ezek a célok annak érdekében, hogy az iparág és a befektetők számára hosszú távú biztonságot nyújtsanak, valamint milyen aktív programok és intézkedések szükségesek ezek megvalósításához. A célokat a villamos energiára, tüzelőanyagokra, illetve üzemanyagokra és lehetőség szerint a fűtésre vonatkozó részletes operatív célokkal lehetne kiegészíteni;
- a közösség energiatakarékossági kereteibe illeszkedő, **a fűtésről és hűtésről szóló új közösségi irányelv**;
- **részletes rövid-, közép és hosszú távú terv** az EU olajimporttól való függésének stabilizálására és fokozatos csökkentésére. Ennek a már meglévő biomassza cselekvési tervre² és a bioüzemanyag stratégiára³ kell épülnie;

² A Bizottság közleménye – „Biomassza cselekvési terv” - COM(2005) 628, 2005.12.7.

³ A Bizottság közleménye – „Az EU bioüzemanyag stratégiája” - COM(2006) 34, 2006.2.8.

- kutatási, demonstrációs és piaci elterjedést segítő kezdeményezések annak érdekében, hogy **a tiszta és megújuló energiaforrások közelebb kerülhessenek a piacokhoz.**

Az útiterv alapos hatásvizsgálaton alapulna, ami a megújuló energiaforrásokat az egyéb rendelkezésre álló lehetőségekkel összehasonlítva értékeli.

(iii) Széndioxid kivonás és geológiai tárolás

A széndioxid kivonás és geológiai tárolás a tiszta fosszilis tüzelőanyagot alkalmazó technológiákkal ötvözve egy harmadik olyan technológiai lehetőséget kínál, ahol a kibocsátás értéke a nullához közelít. A technológia ma már gazdaságosan alkalmazható a fokozott olaj- vagy gázkitermelésben. Ez különösen fontos lehet azoknak az országoknak a számára, ahol folytatni kívánják a szén, mint biztos és bőséges energiaforrás használatát.

A szükséges gazdasági ösztönzők, a magánszektor által igényelt jogbiztonság és a környezet védelmének biztosításához azonban ösztönözni kell ennek a technológiának az alkalmazását. Kutatási és fejlesztési, illetve nagyszabású demonstrációs projektekre van szükség a technológia költségeinek csökkentéséhez, valamint piacgazdasági alapokon nyugvó ösztönzőkre – így például a kibocsátásokkal való kereskedelem lehetőségének biztosítására – ahhoz, hogy a technológia hosszabb távon jövedelmező alternatíva lehessen.

2.5. Az innováció bátorítása: stratégiai európai energiatechnológiai terv

Az új energetikai technológiák fejlesztése és kiaknázása elengedhetetlen az energiaellátás biztonsága, fenntarthatósága és ipari versenyképessége megteremtéséhez.

Az energiával kapcsolatos kutatások nagymértékben hozzájárultak az energiahatékonysághoz (pl. autómotorokban) és az energia megújuló energiaforrások által sokszínűvé tételéhez. Azonban az előttünk álló kihívások nagysága nagyobb erőfeszítéseket igényel.

Ez hosszú távú elkötelezettséget tesz szükségessé. Például a kutatások lehetővé tették, hogy az elmúlt harminc év során 30%-kal növekedjen a szén-erőművek hatékonysága. Az acél és szén kutatási alap az EU szintjén járult hozzá ennek finanszírozásához. További technológiai fejlesztések eredményeképpen jelentősen csökkenthető a CO₂ kibocsátás.

A kutatás üzleti lehetőségeket is hozhat. Az energiahatékony és szén-szegény technológiák egy gyorsan bővülő nemzetközi piacot alkotnak, melynek értéke a következő években több milliárd eurós méreteket ölt majd. Európának gondoskodnia kell arról, hogy iparágai világszerte legyenek ezeknek az újgenerációs technológiáknak és folyamatoknak a terén.

A hetedik kutatási keretprogram felismerte, hogy az energiával kapcsolatos problémáinknak nincs egyedüli megoldása, és ezért a program számos különböző technológiával foglalkozik: megújuló energiaforrások, a tiszta szén, a széndioxid elnyelés és megkötés ipari megvalósítása, gazdaságilag kifizetődő bioüzemanyagok kifejlesztése a közlekedés számára, új energiahordozók, mint pl. hidrogén, környezetbarát energiaszolgáltatás (pl. üzemanyagcellák) és energiahatékonyság, továbbfejlesztett maghasadás és fúzió kifejlesztése az ITER megállapodás végrehajtásával.

Az EU-nak egy megfelelő erőforrásokkal rendelkező **stratégiai energiatechnológiai tervre** van szüksége. Ez felgyorsítaná az ígéretes energiatechnológiákkal kapcsolatos fejlesztéseket, és segítene megteremteni azokat a feltételeket, amelyek ezeknek a technológiáknak az EU piacára és a világpiacra történő hatékony és eredményes bevezetéséhez szükségesek. A sok

energiát használó területekre – a lakásokra, közlekedésre, mezőgazdaságra, agráriparra és az anyagokra – irányuló kutatásokra is ki kell térni. A javasolt európai technológiai intézet (EIT) fontos szerepet játszana ennek elérésében.

A tervnek meg kell erősítenie az európai szintű kutatást, a nemzeti technológiai és kutatási programok közötti átfedések megelőzése és az elfogadott EU szintű célok középpontba helyezése érdekében. Az ipar által vezetett európai technológiai platformok a bioüzemanyagok, a hidrogén és az üzemanyagcellák, a fényelektromos technológiák, a tiszta szén és elektromos hálózatok területén elősegíthetik a közösen elfogadott kutatási napirendek és alkalmazási stratégiák kidolgozását.

Az EU-nak meg kell fontolnia az energiával kapcsolatos kutatás stratégiaibb jellegű megközelítésének finanszírozási módozatait, további lépéseket téve a közösségi és nemzeti kutatási és innovációs programok és költségvetések integrációja és koordinációja felé. Az európai technológiai platformok tapasztalatára és eredményeire építve mobilizálni kell a magas szintű érintett feleket és döntéshozókat az EU energiarendszer átalakítására vonatkozó jövőképeinek kialakítása, valamint az átfogó kutatási erőfeszítések hatékonyságának maximalizálása érdekében.

Ahol szükséges – különösen az „innováció terén vezető piacok” kialakítása érdekében – Európának nagyszabású, átfogó, kritikus tömeggel rendelkező intézkedésekkel kell fellépnie, aminek keretében a magánvállalkozásokat, a tagállamokat és az Európai Bizottságot a közszféra és a magánszféra együttműködésén alapuló projektek keretében, vagy a nemzeti és közösségi energiakutatási programok integrációja által mobilizálják. A hosszú távú energiagazdálkodással kapcsolatos ITER projekt és a még biztonságosabb és fenntarthatóbb reaktorok tervezésére szolgáló nemzetközileg koordinált IV. Generáció kezdeményezés a meghatározott célok elérése érdekében történő, összehangolt európai fellépés ékes példái. Európának további, jövőbeni lehetséges energiaforrásokba kell befektetnie, mint pl. hidrogén és üzemanyagcellák, szénkivonás és tárolás, nagyszabású megújuló technológiák, mint pl. koncentrált naphő, és még hosszabb távon megvalósuló ígéretes lehetőségek, mint pl. metán-hidrátok alkalmazása. Munkánk során meg kell próbálnunk lehetőséget találni az Európai Beruházási Bank forrásainak mozgósítására, a piacközelit kutatás és fejlesztés elősegítése, és a globális problémák megoldása érdekében történő együttműködés céljából.

A technológiai fejlesztés felgyorsítását és az új energetikai technológiák költségeinek csökkentését célzó intézkedéseket a piacnyitást és az éghajlatváltozás kezelésében eredményes meglévő technológiák piaci elterjedésének biztosítását szolgáló szakpolitikai intézkedésekkel kell kiegészíteni. A túlnyomórészt fosszilis tüzelőanyagokon és a központosított energiatermelésen alapuló jelenlegi energiarendszerben a mélyen meggyökeresedett technológiákkal és a hatalmas zárt befektetésekkel való versenyben az új technológiák magas belépési korlátokkal szembesülnek. Az EU kibocsátáskereskedelmi rendszere, a zöld bizonyítványok, a betáplálási tarifák és más intézkedések biztosíthatják azt, hogy a környezetbarát energiatermelés, -átalakítás és -felhasználás bevezetése pénzügyileg életképes megoldássá váljon. Az ilyen intézkedések hasznos szakpolitikai jelzéseket adhatnak a piac számára, és egy olyan stabil környezetet teremthetnek, ahol az iparágak meg tudják hozni a szükséges hosszú távú befektetési döntéseket. Ezen kívül az európai intelligens energia program biztosítja az új és eredményes energetikai technológiák elterjedése előtt álló nem technikai jellegű akadályok leküzdéséhez szükséges eszközöket és mechanizmusokat.

2.6. Útban egy egységes energiaügyi külpolitika felé

Az Európa előtt álló energetikai kihívások egy következetes energia- külpolitikát követelnek meg, amely lehetővé teszi Európa számára, hogy hatékonyabb szerepet játsszon a közös problémák világ különböző pontjain tevékenykedő energetikai partnerekkel történő megoldásában. Az energiaellátás versenyképessége, fenntarthatósága és biztonsága eléréséhez nélkülözhetetlen a következetes külpolitika. Ez a múlttal való szakítást jelentene, és a tagállamok közös problémák közös megoldása iránti elkötelezettségét mutatná.

Az első lépés az energiaügyi külpolitika céljainak, valamint a közösségi és nemzeti szintű tennivalók közösségi szinten történő elfogadása. Az EU energia- külpolitikájának hatékonysága és koherenciája a belső politikák terén elért előrehaladástól, különösen a belső energiapiac létrehozásától függ. Az **EU energiapolitikájának fent említett stratégiai felülvizsgálata** alapul szolgálhat e közös jövőkép meghatározásához. Ez egy leltárból, valamint az Európai Tanács számára készített cselekvési tervből állna, ami figyelemmel kísérné az előrehaladást, és meghatározná az új kihívásokat és válaszokat. A nyomon követés közösségi szinten, a tagállamok és a Bizottság később meghatározandó módon történő részvételével zajló rendszeresen sorra kerülő hivatalos politikai szintű megbeszélések formájában történne. Ez egy megfelelő intézményi formával rendelkező közös hivatkozási pontot biztosítana az energiaszektor minden – közösségi és nemzeti szintű – szereplője számára. Ez nemcsak a hatékony információcserét, hanem a megközelítés valódi összehangolását is lehetővé tenné: az EU valóban egy „egységes hangon szólalhatna meg”.

Ez a megközelítés különösen nagy előnyöket jelentene a közösség külpolitikai kapcsolataira nézve. A megközelítésnek a következő fő célokat kell tartalmaznia:

(i) Egyértelmű politika az energiaellátás biztonsága és diverzifikálása érdekében

Egyértelmű politikára van szükség mind az EU egésze, mind az egyes tagállamok és régiók szempontjából, különösen a gázellátásra vonatkozóan. Ennek érdekében a fent említett felülvizsgálat javaslatot tehetne az EU energiaellátása biztonságának megteremtéséhez szükséges **infrastruktúra továbbfejlesztésére és új infrastruktúra** – azaz gáz- és olajvezetékek és cseppfolyósított földgáz (LNG) terminálok – **kiépítésére**, valamint a meglévő csővezetékekhez történő tranzit- és harmadik fél általi hozzáférés alkalmazásával kapcsolatos, pontosan meghatározott prioritásokra vonatkozóan. A példák között a Kaszpi-tengeri régióból, illetve Észak-Afrikából és a Közel-Keletről az EU szívébe vezető független gázvezetékek, valamint a jelenleg a gázellátók közötti verseny hiányával jellemezhető piacokat kiszolgáló új LNG-terminálok szerepelnek, valamint a Kaszpi-tengeri olaj Ukrajnán, Románián és Bulgárián keresztül az EU-ba történő szállítását elősegítő közép-európai olajvezetékek. A felülvizsgálat emellett meghatározhatná az ilyen projektekre vállalkozó üzleti vállalkozások aktív támogatására szolgáló konkrét politikai, pénzügyi és szabályozási intézkedéseket. Az energiarendszerek összekapcsolását prioritásként kezelő új EU-Afrika stratégia is segítheti Európát olaj- és gázbeszerzési forrásainak diverzifikációjában.

(ii) Energetikai partnerségek a termelő- és tranzitországokkal, és más nemzetközi szereplőkkel

Az EU és energetikai partnerei kölcsönösen függenek egymástól. Ezt kétoldalú és regionális szinten az EU által számos termelő- és tranzitországgal⁴ folytatott energetikai párbeszéd tükrözi. Ugyanígy az energetikai problémák egyre nagyobb szerepet játszanak az EU által a többi nagy energiafogyasztó országgal (mint pl. az USA, Kína és India) folytatott politikai párbeszédben, beleértve a többoldalú fórumokat is, mint a G8. Ezeket a párbeszédet a felülvizsgálat által kínált közös elképzelés keretei közé kellene elhelyezni.

⁴

Ezek közé tartozik Oroszország, Norvégia, Ukrajna, a Kaszpi-medence, a földközi-tengeri országok, az OPEC és az Öbölbeli Együttműködési Tanács.

(a) *A főbb energiatermelőkkel és –szállítókkal folytatott párbeszéd*

Az EU nagy múltra visszatekintő kapcsolatokat ápol az energiahordozók főbb nemzetközi szállítóival, beleértve az OPEC-et és az Öbölmenti Együtműködési Tanácsot. **Különösen fontos lenne egy Oroszországra, az EU legfontosabb energiahordozó-szállítójára vonatkozó új kezdeményezés.** Az EU, mint az Oroszország által szállított energiahordozók legnagyobb vásárlója, elengedhetetlen és egyenlő partner ebben a kapcsolatban. Egy közös energiaügyi külpolitika kidolgozása minőségi változást jelentene az Oroszországgal fenntartott energetikai partnerség terén mind közösségi, mind nemzeti szinten. Egy valódi partnerség mindkét fél számára biztonságot és kiszámíthatóságot kínálna, megnyitva az utat az új kapacitásokba történő szükséges hosszú távú befektetések számára. Emellett a piacokhoz és az infrastruktúrához való igazságos és kölcsönös hozzáférést is jelentene, beleértve különösen a csővezetékekhez történő harmadik fél általi hozzáférést. Meg kell kezdeni a munkát az itt említett elveken alapuló energetikai kezdeményezés kidolgozásával kapcsolatban. Ezután az eredményeket az EU és Oroszország közti partnerségi és együttműködési megállapodást 2007-ben felváltó EU-Oroszország kapcsolatok keretei közé lehetne foglalni. Továbbá fokozni kell a G8-on belül kifejtett erőfeszítéseket az Energia Charta Egyezmény Oroszország általi mielőbbi ratifikálása, és a szállítási jegyzőkönyvvel kapcsolatos tárgyalások lezárása érdekében.

(b) *Összeurópai energiaközösség létrehozása*

Az európai szomszédságpolitikával és annak cselekvési terveivel összhangban (a partnerségi és együttműködési megállapodások és társulási megállapodások keretei között végzett munkán túlmenően) az EU egy ideje megkezdte energiapiacának kiterjesztését a szomszédos országokra, hogy azokat fokozatosan közelebb hozza az EU belső piacához. Az Európa körüli „közös szabályozási térség” kialakítása közös kereskedelmi, áruszállítási és környezetvédelmi szabályok, piaci harmonizáció és integráció fokozatos kialakítását jelentené. Ez kiszámítható és átlátható piacot teremtene, ami az EU és szomszédai számára egyaránt ösztönözné a befektetést, növekedést és az ellátás biztonságát. A meglévő politikai párbeszédet, kereskedelmi kapcsolatokat és a közösségi finanszírozási eszközöket tovább lehetne fejleszteni, és a többi partner számára lehetőség nyílna új megállapodások vagy más típusú kezdeményezéseket létrehozására.

Például a délkelet-európai partnerekkel kötött energiaközösségről szóló szerződés, valamint az EU és a Magreb országok közti villamosenergia-piac és az EU és a Mashrek országok közti gázpiac fejlesztése alapján részben egy új szerződés, részben kétoldalú megállapodások révén létre lehetne hozni egy **összeurópai energiaközösséget**. Egyes stratégiai partnereket, köztük **Törökországot és Ukrajnát** bátorítani lehetne a délkelet-európai energiaközösségbe történő belépésre. A Kaszpi-tengeri és földközi-tengeri országok fontos gázszolgáltatók és tranzitútvonalak. Algéria az EU gázszállítójaként betöltött szerepének köszönhető növekvő fontossága speciális energetikai partnerséghez vezethet.

Ezen kívül figyelmet kell fordítani Norvégia, az EU legfontosabb stratégiai energetikai partnere által Európa északi részén az erőforrások fenntartható módon történő kifejlesztésére kifejtett erőfeszítésekre, valamint elő kell segíteni Norvégia belépését a délkelet-európai energiaközösségbe.

Ez egyértelműbb kereteket kínálna, amelyek **elősegítenék a közösségi befektetések lehető legjobb hosszú távú felhasználását a transzeurópai energiahálózatokon** és azok harmadik országbeli partnerekre való kiterjesztésén **keresztül**, valamint az EU harmadik országok

energiaszektoraira fordított erőforrásai energiaellátásra gyakorolt hatásának maximalizálását. Ez különösen az új szomszédsági pénzügyi eszközre valamint az EBB- és EBRD finanszírozásra nézve fontos. Ebben a kontextusban alapvető fontosságúak a twinning programok és a külső stratégiai energetikai infrastruktúrára kölcsön formájában nyújtott támogatások.

(iii) Külső válsághelyzetekre adott hatékony válaszok

Át kell gondolni, hogy a külső energiaválságokra hogyan lehet a legmegfelelőbben reagálni. Mind az olajjal, mind a gázzal kapcsolatos közelmúltbeli tapasztalatok azt mutatják, hogy a Közösségnek képesnek kell lennie arra, hogy az ilyen eseményekre gyorsan és maximális összehangoltsággal reagáljon. Az EU nem rendelkezik hivatalos eszközzel a külső energiaellátás kezelésére. Ezt a szerepet egy **új, hivatalos, a külső ellátással kapcsolatos veszélyhelyzetek kezelésére szolgáló célirányos eszköz** tölthetné be. Ez magában foglalhatná például a korai előrejelzést és a külső energiaválság esetén szükséges válaszadási képességek fokozását biztosító ellenőrző mechanizmust.

(iv) Az energiapolitika külpolitikai vetületeinek integrációja más szakpolitikákba

Politikai szinten a közös európai energiaügyi külpolitika lehetővé fogja tenni az energetikai célkitűzések integrációját a harmadik országokkal tágabb értelemben folytatott kapcsolatokba, és az őket támogató szakpolitikákba. Ez azt jelenti, hogy a hasonló energetikai és környezetvédelmi kihívásokkal küszködő globális partnerekkel – mint pl. az USA, Kanada, Kína, Japán és India – folytatott kapcsolatokban fokozottan koncentrálnunk az **éghajlatváltozásra, az energiahatékonyságra és a megújuló energiaforrásokra, az új technológiákkal kapcsolatos kutatásra és fejlesztésre, a globális piacokhoz történő hozzáférésre és a befektetési tendenciákra**, és jobb eredményeket érünk el a többoldalú fórumokon, mint pl. az ENSZ, a Nemzetközi Energiaügynökség és a G8. Ha ezek az országok csökkentik fosszilis tüzelőanyag-felhasználásukat, az Európa energiaellátásának biztonságára is pozitív hatással jár. Az EU lényegesen javíthatná kétoldalú és többoldalú együttműködését ezekkel az országokkal az energia világszerte racionalizáltabb módon történő felhasználása, a környezetszennyezés csökkentése, valamint az energiahatékony technológiák, megújuló energiaforrások és a szénkivonást és geológiai tárolást magukban foglaló tiszta fosszilis tüzelőanyag-technológiák kifejlesztése, bemutatása és bevezetése céljából. **Különösen nagyobb erőfeszítésre van szükség az EU kibocsátáskereskedelmi rendszerének földrajzi bővítése érdekében, és a fent említettekkel összhangban első lépésként az EU-nak az energiahatékonyságról szóló nemzetközi megállapodásra irányuló javaslatot kell tennie és előmozdítania.** Ezen kívül nagyobb hangsúlyt kell fektetni a különösen a többi energiafogyasztó országgal folytatott technológiai együttműködésre.

Hasonlóképpen, a **kereskedelempolitikai eszközöket** is jobban olyan célok szolgálatába lehetne állítani, mint a diszkriminációmentes energiatovábbítás és a biztonságosabb befektetési környezet kialakítása. Az EU-nak az e téren már elfogadott WTO szabályok és elvek jobb betartását kell sürgetnie, és erre kell épülniük a kétoldalú vagy regionális kezdeményezéseknek is. Ezek a megállapodások a szállítással, a csővezetékekhez történő hozzáféréssel valamint a versennyel kapcsolatos piaci nyitásra, befektetésre és szabályozási konvergenciára vonatkozó rendelkezéseket tartalmazhatnak. Az EU harmadik országokkal kötött meglévő és jövőbeni megállapodásai így megerősített, az energiával és energiakereskedelemmel kapcsolatos piaci alapú rendelkezéseket tartalmazhatnak.

(v) *Energia a fejlődés szolgálatában*

A fejlődő országok számára az energiához való hozzáférés kulcsfontosságú kérdés. A Szaharától délre fekvő afrikai terület jut hozzá legkevésbé a modern energetikai szolgáltatásokhoz. Ugyanakkor Afrika víziergia-potenciáljának mindössze 7%-át használják ki. Az EU-nak kettős megközelítést kellene szorgalmaznia az Európai Unió energetikai kezdeményezése révén, valamint az energiahatékonyság kérdésének fejlesztési programokban való erőteljesebb hangsúlyozásával. A megújuló energiával kapcsolatos fejlesztések és a mikrotermelési projektek középpontba helyezése például számos országnak segíthetne abban, hogy kevésbé kelljen az olajimportra támaszkodnia, és ezáltal milliók életét tehetné jobbá. A Kiotói Jegyzőkönyv szerinti tiszta fejlesztési mechanizmus végrehajtása ösztönözheti a fejlődő országok ilyen jellegű energetikai projektjeibe történő befektetéseket.

3. KÖVETKEZTETÉSEK

A zöld könyv meghatározta az Európa előtt álló új energetikai kilátásokat, felvázolta a vitára bocsátandó kérdéseket, és lehetséges európai szintű cselekvésekre tett javaslatot. A vita előremozdítása érdekében alapvető fontosságú az integrált fellépés. Minden tagállam saját nemzeti preferenciái alapján fog választani. Azonban a globálisan egymásra utalt világban az energiapolitika szükségszerűen európai dimenzióval is rendelkezik.

Az európai energiapolitikának **három fő célkitűzéssel** kell rendelkeznie:

- *Fenntarthatóság : (i) versenyképes megújuló energiaforrások és egyéb szénszegény technológiával feldolgozható energiaforrások és energiahordozók fejlesztése, különös tekintettel a közlekedésben használható alternatív üzemanyagokra; (ii) az energia iránti kereslet megfékezése Európán belül, és (iii) vezető szerep az éghajlatváltozás megállítását és a helyi levegőminőség javítását célzó globális törekvésekben.*
- *Versenyképesség: (i) gondoskodni arról, hogy az energiapiac megnyitásából a fogyasztóknak és a gazdaság egészének előnye származzék, és ezzel párhuzamosan ösztönözni a tiszta energia termelésébe és az energiahatékonyságba történő befektetéseket; (ii) mérsékelni az emelkedő nemzetközi energiaáraknak az EU gazdaságára és polgáira gyakorolt hatását és (iii) gondoskodni arról, hogy Európa továbbra is élen járjon az energiatechnológiai újítások terén.*
- *Az ellátás biztonsága: az EU energiainporttól való egyre növekvő függésének csökkentése (i) integrált megközelítéssel – a kereslet csökkentése, az EU energiaszerkezetének változatosabbá tétele a helyben rendelkezésre álló és megújuló versenyképes energia nagyobb mértékű használatával; (ii) egy olyan keret kidolgozása az energiaszolgáltatókkal és fogyasztókkal együttműködve, mely elősegíti az energia iránti növekvő kereslet kielégítéséhez szükséges befektetéseket; (iii) az EU szükséghelyzetek kezelésére való felkészültségének javítása; (iv) és kedvezőbb feltételek biztosítása a globális erőforrásokhoz hozzáférni kívánó európai vállalatok számára, valamint (v) a polgárok és vállalkozások energiához történő hozzáféréseinek biztosítása.*

E célkitűzések eléréséhez fontos lenne azokat az EU energiapolitikájának első stratégiai felülvizsgálata során egy átfogó keretbe szervezni. Ezt egy olyan **stratégiai célkitűzéssel** lehetne kiegészíteni, ami egyensúlyba hozná a fenntartható energiafelhasználás, versenyképesség és az ellátás biztonsága célkitűzéseket, arra törekedve például, **hogy az EU**

átfogó energiaszerkezetében egy meghatározott szintet elérjen a biztonságos és alacsony széntartalmú energiaforrásokból származó energia. Ez kombinálná a tagállamok szabadságát a különböző energiaforrások közti választásra vonatkozóan, és az EU igényét arra, hogy a három fő energetikai célkitűzést átfogóan teljesítő energiaszerkezettel rendelkezzen.

A zöld könyv számos konkrét javaslatot tartalmaz az említett három célkitűzés teljesítéséhez.

1. Az EU-nak ki kell teljesítenie belső gáz- és villamosenergia-piacát. A cselekvések a következő intézkedéseket foglalhatják magukban:

- Egy európai hálózat kiépítése, beleértve az európai hálózati kódex kidolgozását. Ezen kívül fontolóra kell venni egy európai szabályozó testület és az energiahálózatok európai központjának létrehozását.
- A hálózatok jobb összekapcsolása.
- Az új befektetéseket ösztönző keretek létrehozása.
- A szállítás és elosztás hatékonyabb szétválasztása.
- A versenyképesség fejlesztése, ami magában foglalja a szabályozók, versenyhatóságok és a Bizottság közti jobb koordinációt.

Ezeket prioritásként kell kezelni, és a Bizottság a valóban versenyképes, teljes Európára kiterjedő villamosenergia- és gázpiacok gyors kiteljesítéséhez szükséges további intézkedésekkel kapcsolatos végső következtetéseit és konkrét javaslatait az év végéig nyújtja be.

2. Az EU-nak gondoskodnia kell arról, hogy belső energiapiaca garantálni tudja az ellátás biztonságát és a tagállamok közti szolidaritást. A konkrét intézkedéseknek az alábbiakat kell tartalmazniuk:

- A Közösség olaj- és gázkészletekkel kapcsolatos jelenlegi jogszabályainak felülvizsgálata a napjainkban jelentkező kihívások középpontba állítása érdekében.
- Az EU-n belüli energiaellátás biztonságával kapcsolatos kérdések átláthatóságát javító európai energiaellátási megfigyelő központ felállítása.
- A hálózati ellátás biztonságának javítása a rendszerüzemeltetők és lehetőség szerint a hálózatüzemeltetők hivatalos európai szerveződésének fokozott együttműködésével.
- Az infrastruktúra fizikai biztonságának fejlesztése, lehetőség szerint közös előírások alapján.
- Az energiahordozók készleteinek európai szintű nagyobb átláthatósága.

3. A Közösségnek valódi, a Közösség egészére kiterjedő vitára van szüksége a különböző energiaforrásokkal kapcsolatban, ami magában foglalja a költségek és az éghajlatváltozásra kifejtett hatások megvitatását is, ezáltal biztosítva azt, hogy az EU átfogó energiaszerkezete megfeleljen az ellátás biztonsága, a versenyképesség és a fenntartható fejlődés célkitűzéseinek.

4. Európának a liszaboni célkitűzésekkel összhangban kell megoldania az éghajlatváltozás által támasztott kihívásokat. A Bizottság a következő intézkedéseket javasolhatja a Tanács és a Parlament számára:

- (i) Az energiahatékonyság kiemelt fontosságú területté történő kinevezése, azzal a céllal, hogy az EU 2020-ig a jelenlegi tendenciák szerint felhasználandó energia 20%-át megtakarítsa, és konkrét intézkedéssorozatban történő megállapodás a célkitűzés teljesítése érdekében, beleértve az alábbiakat:
 - Energiahatékonysági kampányok, épületekre vonatkozóan is.
 - A pénzügyi eszközök és mechanizmusok nyújtotta lehetőségek kiaknázása a befektetések ösztönzése érdekében.
 - Megújult erőfeszítések a közlekedés területén.
 - A „fehér bizonyítványok” Európa egészére kiterjedő kereskedelmi rendszere.
 - Jobb információk az egyes készülékek, járművek és ipari berendezések energetikai teljesítményéről, és adott esetben minimum teljesítmény-előírások meghatározása.
- (ii) Hosszú távú útiterv elfogadása a megújuló energiaforrásokra vonatkozóan, ami a következőket foglalja magában:
 - Megújult erőfeszítések a már meghatározott célok teljesítéséhez.
 - Annak megfontolása, hogy mely 2010 utáni célokra és célkitűzésekre van szükség.
 - A fűtésről és hűtésről szóló új közösségi irányelv.
 - Részletes terv az EU olajimporttól való függésének stabilizálására és fokozatos csökkentésére.
 - Arra irányuló kezdeményezések, hogy a tiszta és megújuló energiaforrások közelebb kerülhessenek a piacokhoz.

5. Stratégiai energiatechnológiai terv, mely az európai technológiai platformokra építve a lehető legjobban kiaknázza Európa erőforrásait, és lehetőség szerint közös technológiai kezdeményezések vagy közös vállalkozások létrehozásához vezet az energetikai innovációk terén vezető piacok kialakítása érdekében. Ezt a lehető leghamarabb be kell nyújtani jóváhagyásra az Európai Tanács és a Parlament számára.

6. Közös energiaügyi külpolitika. A magas és változékony energiaárak által támasztott kihívásokra, a növekvő importfüggőségre, az erőteljesen növekedő globális energiaigényre és globális felmelegedésre válaszul az EU-nak világosan meghatározott energia- külpolitikára van szüksége, és azt tagállami és közösségi szinten egyszerre, közös hangon megszólalva kell végrehajtani. E célból a Bizottság az alábbi javaslatokat teszi:

- Európai prioritások meghatározása az EU energiaellátásának biztonságához szükséges új infrastruktúra kiépítéséhez.
- Összeurópai energiaközösség megállapodás létrehozása.
- Új energetikai partnerség Oroszországgal.
- Egy olyan új közösségi mechanizmus bevezetése, mely lehetővé teszi az EU külső energiaellátását befolyásoló energiaellátási szükséghelyzetekben való gyors és összehangolt válaszadást.
- Az energetikai kapcsolatok szorosabbra fűzése a főbb termelőkkel és fogyasztókkal.
- Egy energiahatékonyságról szóló nemzetközi megállapodás létrehozása.